

ANALIZA PRAWNA

TERMINY DO WYTACZANIA POWÓDZTW ZASKARŻAJĄCYCH UCHWAŁY WALNEGO ZGROMADZENIA SPÓŁKI AKCYJNEJ

CENTRUM ANALIZ
LEGISLACYJNYCH
I GOSPODARCZYCH

Stan prawny na dzień 4 grudnia 2020

Analiza prawna opracowana na zlecenie:

**CENTRUM ANALIZ
LEGISLACYJNYCH
I GOSPODARCZYCH**

Centrum Analiz Legislacyjnych i Gospodarczych
al. Księcia Józefa Poniatowskiego 1, 03-901 Warszawa
www.calg.pl, kontakt@calg.pl

Autorzy:

Krzysztof Olszak

Zdjęcia: Giammarco Boscaro / unsplash.com

PROO

*Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018-2030*

Terminy do wytaczania powództw zaskarżających uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej

Przed 1 stycznia 2001 r. kwestię zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia regulowało Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy (Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502 ze zm., dalej: KH) w art. 413-417. Uchwała walnego zgromadzenia mogła być zaskarżona, gdy została powzięta wbrew przepisom prawa lub postanowieniom statutu. Zaskarżenie następowało w drodze wytoczonego przeciwko spółce powództwa o unieważnienie uchwały. Tym samym, uchwała powzięta wbrew postanowieniom statutu była przez prawodawcę traktowana na równi z uchwałą powziętą wbrew przepisom prawa. Uchwała walnego zgromadzenia mogła być zaskarżona przez akcjonariusza nawet w przypadku zgodności uchwały z przepisami prawa i postanowieniami statutu, jeżeli uchwała ta wbrew dobrym obyczajom kupieckim godziła w interesy spółki lub miała na celu pokrzywdzenie akcjonariusza.

W świetle treści art. 415 § 1 i 2 KH pozew o unieważnienie należało wnieść w ciągu miesiąca od otrzymania wiadomości o uchwale, nie później jednak niż w ciągu roku od daty powzięcia uchwały, natomiast w przypadku spółki publicznej termin do wniesienia pozwu wynosił miesiąc od otrzymania wiadomości o uchwale, ale nie później niż trzy miesiące od daty powzięcia uchwały.

W aktualnym stanie prawnym, zgodnie z art. 422 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1526, dalej: KSH), jeżeli uchwała walnego zgromadzenia jest sprzeczna ze statutem bądź dobrymi obyczajami i godząca w interes spółki lub mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza, może być zaskarżona w drodze wytoczonego przeciwko spółce powództwa o uchylenie uchwały. Ustawodawca zdecydował się zatem na uregulowanie sprzeczności ze statutem w art. 422 KSH, a nie art. 425 KSH, co znaczy, że naruszenie statutu zostało zrównane z naruszeniem dobrych obyczajów, a nie z naruszeniem ustawy.

Na mocy art. 424 § 1 i 2 KSH powództwo o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia należy wnieść w terminie miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, nie później jednak niż w terminie sześciu miesięcy od dnia powzięcia uchwały, natomiast w przypadku spółki publicznej termin

do wniesienia powództwa wynosi miesiąc od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, nie później jednak niż trzy miesiące od dnia powzięcia uchwały. Z kolei zgodnie z art. 425 § 2 i 3 KSH prawo do wniesienia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z ustawą wygasa z upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym uprawniony powziął wiadomość o uchwale, nie później jednak niż z upływem dwóch lat od dnia powzięcia uchwały, ale powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółki publicznej powinno być wniesione w terminie trzydziestu dni od dnia jej ogłoszenia, nie później jednak niż w terminie roku od dnia powzięcia uchwały.

Niezależnie od tego czy mamy do czynienia z terminem do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, czy o uchylenie uchwały, łączą je pewne cechy wspólne. Jak wskazuje piśmiennictwo, w obu rodzajach powództw terminy są zawite¹, ich upływ powoduje nie przedawnienie, ale wygaśnięcie prawa² (roszczenia). Termin końcowy zawsze nie może dłuższy niż ustawowo określony *a tempore facti*, co jest zwłaszcza widoczne, gdy uprawniony do wniesienia powództwa skarżącego uchwałę walnego zgromadzenia spółki niepublicznej dowiedział się o uchwale tuż przed upływem terminu liczonego od dnia powzięcia uchwały.

Sąd bierze pod uwagę upływ terminu z urzędu. Do obliczania terminów zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740, dalej: KC) zwłaszcza art. 111, 112 i 115 (zob. art. 2 KSH). W przypadku wniesienia powództwa zaskarżającego uchwałę po upływie ustawowych terminów, sąd oddali powództwo. Przepisy dotyczące terminów zaskarżenia uchwał są bezwzględnie wiążące, więc statut nie może ich modyfikować. Nie ma wpływu na dopuszczalność przedłużenia terminów do zaskarżenia uchwał prowadzenie negocjacji pomiędzy zarządem a walnym zgromadzeniem, aby polubownie doprowadzić do ich uchylenia³.

W sytuacji, w której pełnomocnika akcjonariusza nie dopuszczono do udziału w walnym zgromadzeniu, termin do zaskarżenia podjętych uchwał biegnie od dnia otrzymania wiadomości o uchwałach przez akcjonariusza, niezależ-

nie od tego, czy niedopuszczony do udziału w zgromadzeniu pełnomocnik faktycznie pozostawał na sali obrad podczas głosowania⁴. Termin do zaskarżenia uchwały biegnie od momentu pozytywnej wiedzy o jej treści, a nie od momentu potencjalnej możliwości wiedzy o jej treści czy też od momentu powzięcia wiadomości o jej podjęciu⁵. Powzięcie wiadomości o uchwale (otrzymanie wiadomości o uchwale), czyli o jej treści, może odbyć się w wielu formach. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 3 sierpnia 1992 r. otrzymanie wiadomości o uchwale może mieć miejsce w drodze pisemnej, ustnej, telefonicznej, niezależnie czy wiadomość pochodzi od współnika (akcjonariusza) czy od osoby trzeciej, nawet od prokuratora w toku czynności śledczych – w rzecznej sprawie właśnie ten ostatni podmiot przekazał wiadomość o podjęciu uchwały⁶. Również piśmiennictwo aprobuje pogląd o możliwości powzięcia wiadomości o uchwale w dowolnej formie.

Zasygnalizować należy, iż KSH przewiduje szczególne regulacje w przypadku łączenia się, podziału i przekształcania spółek. Zgodnie z art. 509 § 1 i 2 KSH po dniu połączenia spółek powództwo o uchylenie albo o stwierdzenie nieważności uchwały dotyczącej łączenia się spółek, może być wytoczone jedynie przeciwko spółce przejmującej albo spółce nowo zawiązanej, nie później niż w terminie miesiąca od dnia powzięcia uchwały. Taki sam termin dotyczy podziału lub wydzielenia spółki (art. 544 § 1 i 2 KSH). W przypadku uchwały o przekształceniu spółki powództwo o uchylenie uchwały albo stwierdzenie jej nieważności należy wnieść w terminie miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, nie później jednak niż w terminie trzech miesięcy od dnia powzięcia uchwały (art. 567 § 1 i 3 KSH).

Przechodząc do omawiania terminu do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wskazać trzeba, że podkreśla się, iż termin ten jest dłuższy niż termin do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały z racji traktowania przez ustawodawcę sprzeczności z ustawą jako donioślejszej przyczyny wadliwości niż sprzeczność ze statutem czy dobrymi obyczajami.

Prawo do wniesienia powództwa wygasa z upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym uprawniony powziął wiadomość o uchwale (*a tempore scientiae*), nie później jednak niż z upływem dwóch lat od dnia powzięcia uchwały (*a tempore facti*). Ten drugi jest więc terminem krótszym niż w przypadku uchwał spółek z o.o., gdzie *a tempore facti* ustawodawca przewidział trzy lata. Powyższe terminy dotyczą spółki akcyj-

nej niepublicznej czyli takiej, której akcje nie są dopuszczone do publicznego obrotu.

W spółkach publicznych termin do wytoczenia powództwa jest krótszy. Wynosi trzydzieści dni od dnia ogłoszenia uchwały, w każdym przypadku nie później niż w ciągu roku od podjęcia uchwały. Trzydzieści dni to nie miesiąc, choć mogą być to terminy zbieżne, stosuje się art. 111 KC.

Wątpliwości wywołuje sformułowanie „ogłoszenie uchwały”. Do nowelizacji z 5 grudnia 2008 r., polegającej na dodaniu § 4 do art. 421 KSH⁷, doktryna postulowała, aby przez ogłoszenie uchwały rozumieć ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, a precyzyjniej ujmując, dzień wydania numeru Monitora Sądowego i Gospodarczego, w którym ogłoszono wpis do rejestru przedsiębiorców na podstawie uchwały walnego zgromadzenia⁸. Jak jednak również zauważono w doktrynie, gdyby tak rozumieć „ogłoszenie” powstaje problem z uchwałami, które nie podlegają ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, gdyż nie podlegają wpisowi do rejestru, a także z takimi uchwałami, co do których na podstawie art. 423 § 1 KSH zawieszono postępowanie rejestrowe. W związku z tym, że w powyższych przypadkach z racji braku tak rozumianego „ogłoszenia” powództwo byłoby przedwczesne, podlegałoby oddaleniu. Można by zatem przez „ogłoszenie” rozumieć informację o powzięciu uchwały podaną w raportach bieżących. Przyjmując ten pogląd, termin trzydziestu dni biegłby od dnia ukazania się danego raportu bieżącego.

Pogląd powyższy nie uwzględnia jednak dodania § 4 do art. 421 KSH, na podstawie którego wyniki głosowań winny być ujawnione na stronie internetowej (spółki publicznej) do dnia upływu terminu do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia. Jak podkreślono w piśmiennictwie, ten ostatni fragment przepisu wskazuje na to, że ustawodawca chciał powiązać niniejsze uregulowanie z rozumieniem zwrotu „ogłoszenie”, będącego podstawą dla określenia terminu do zaskarżania uchwał spółki publicznej, a więc publikację uchwały na stronie internetowej spółki należy rozumieć jako jej ogłoszenie.

Przechodząc do omawiania terminu do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały – powództwo należy wnieść w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale (*a tempore scientiae*), w każdym przypadku nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia powzięcia uchwały (*a tempore facti*).

Jeżeli akcjonariusz chce się uchylić od skutków uchwały, za którą głosował pod wpływem błędu lub groźby bezprawnej, to musi wytoczyć powództwo w powyższych terminach. Nie znajdują zastosowania przewidziane w art. 88 § 2 KC terminy – roku od wykrycia błędu lub roku od ustania stanu obawy.

Odmienność sformułowania przepisu między art. 425 KSH „uprawniony powziął wiadomość o uchwale”, a art. 424 KSH „otrzymania wiadomości o uchwale” jest jedynie różnicą redakcyjną i nie budzi kontrowersji orzeczniczych.

W spółce publicznej terminy są krótsze z racji założenia większego profesjonalizmu akcjonariuszy oraz pewności prawnej obrotu, szczególnie ważnej w przypadku spółek notowanych na rynku regulowanym, z zastrzeżeniem, iż nie wszystkie spółki publiczne muszą być notowane na rynku regulowanym⁹. Wskazuje się, że skrócenie tych terminów w porównaniu do spółek akcyjnych „prywatnych” (niepublicznych) godzi ochronę akcjonariatu mniejszościowego z potrzebą zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania spółki publicznej. Termin do wniesienia powództwa wynosi miesiąc od dnia otrzymania wiadomości o uchwale (*a tempore scientiae*), nie później niż trzy miesiące od dnia powzięcia uchwały (*a tempore facti*).

W przypadku powództwa o uchylenie uchwały spółki publicznej ustawodawca przewiduje termin miesięczny od jej ogłoszenia, a przy powództwie o stwierdzenie nieważności 30 dni od jej ogłoszenia. Jest to niekonsekwencja prawodawcy, gdyż niekiedy oznacza dłuższe terminy na wnoszenie powództw o uchylenie uchwał niż na wnoszenie powództw o stwierdzenie ich nieważności. Termin do wniesienia powództwa o uchylenie uchwały może być dłuższy niż termin do wniesienia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały np. gdy miesiąc ma 31 dni. Artykuł 424 § 2 KSH powiela termin przewidziany w art. 415 § 2 KH, tym samym nie spełniono postulatu doktryny, aby skrócić termin do zaskarżenia uchwały spółki publicznej do 14 dni od dnia podjęcia uchwały.

Końcowo, na marginesie, wskazać należy, że naruszenie przepisów prawa i sprzeczność z postanowieniami statutu występują jako samodzielne przesłanki na gruncie art. 30 ust. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 89 ze zm.): „Komisja [Nadzoru Finansowego – przyp. K.O.] może zaskarżyć do sądu uchwałę walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej spółki prowadzącej rynek regulowany, w terminie

30 dni od dnia powzięcia wiadomości o uchwale, w drodze powództwa o jej uchylenie, jeżeli uchwała narusza przepisy prawa, postanowienia statutu, regulaminu lub zasady bezpieczeństwa obrotu albo jeżeli została podjęta z naruszeniem przepisów prawa, postanowień statutu lub regulaminu”. Jest to odrębny środek (z odrębnie przewidzianym terminem) prowadzący do unicestwienia uchwały walnego zgromadzenia od środków przewidzianych w art. 422 i art. 425 KSH.

¹ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 lipca 2008 r., V ACa 227/08.

² Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2019 r., I CSK 62/18.

³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 3 listopada 1994 r., I ACr 326/94.

⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2007 r., III CSK 26/07.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 3 sierpnia 1992 r., AG Cr 136/92.

⁷ Na mocy art. 1 pkt 15 lit. b ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2009 r. Nr 13, poz. 69).

⁸ W odniesieniu do określenia chwili, w której rozpoczyna biec termin do wniesienia pozwu dla wierzyciela, który nie jest však wymieniony w art. 422 § 2 KSH, a jego legitymacja wynika z art. 9102 § 1 *in fine* ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm., dalej: KPC) zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2013 r., II CSK 151/13: „Konsekwencją przyjęcia, że (...) termin do wytoczenia przez wierzyciela egzekwującego powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników (art. 9102 § 1 *in fine* KPC) rozpoczyna swój bieg z chwilą, w której mógł on zapoznać się z treścią uchwały wymaga jednoczesnego uznania skutków, jakie w zakresie rozpoczęcia biegu terminu do zaskarżenia uchwały będą wynikały z domniemań prawnych związanych z ogłoszeniem wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym”. Por. także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 64/11.

⁹ Zob. art. 4 pkt 20 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 2080).